

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

1. Nazwa

**HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY DAWNYCH WSI
GŁUSZYCA I GŁUSZYCA GÓRNA WRAZ Z TERENAMI
POPRAWEMYSŁOWYMI**

2. Czas powstania

XIV, XIX w.

3. Miejscowość

GŁUSZYCA

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

województwo: **DOLNOŚLĄSKIE**

powiat: **WAŁBRZYSKI**

gmina: **GŁUSZYCA**

6. Współrzędne geograficzne

50° 41' 10.393" N 16° 22' 23.01" E

7. Użytkowanie obecne

MIESZKALNE

8. Stan zachowania

4

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

NAZWY: Neu-Gerhardisdorf, Wustendorf, Wüste Giersdorf, Wüstegiersdorf, Gieszcze Puste

HISTORIA: Głuszycza po raz pierwszy była wzmiankowana w dokumentach źródłowych w 1305 r.; niedługo później była to wieś należąca do zamku na Rogowcu, w 1368 roku stała się częścią korony czeskiej. Podczas wojen husyckich wielokrotnie niszczona. Historia wókiennictwa sięga tutaj XV w. – od tego czasu datuje się rozwój we wsi tkactwa lnu i wełny, które stało się podstawowym zajęciem mieszkańców. Próbowano również wydobywać miedź, jednak nie odkryto wówczas żadnych dochodowych złóż. W II poł. XVIII w. w Głuszyczy powstała największa i najnowocześniejsza w okolicy wykańczalnia płótna, co stało się podstawą dalszego rozwoju osady. Produkowano obrusy, tkaniny na bieliznę pościelową i oprawy książek. Wraz z rozwojem tkactwa w XIX w. w miejscowości rozrastały się istniejące zakłady oraz powstawały nowe przekształcając Głuszycza w iscie przemysłową osadę. Dzięki korzystnemu ułożeniu krajobrazowemu miejscowości oraz wzrostowi popularności turystyki górskiej, w II poł. XIX w. wieś stała się również miejscowością turystyczną i letniskową. W 1939 r. liczyła 6952 mieszkańców. W okresie II wojny światowej Głuszycza była częścią kompleksu Riese, utworzonego dla Organizacji Todt, w wyniku czego prowadzono na dużą skalę prace górnicze i budowlane. Po zmianach ludnościowych w 1945 r. wieś nadal pozostała ważnym ośrodkiem tkactwa. W 1962 roku nadano Głuszyczy prawa miejskie. Regres miejscowości nastąpił w latach 90. XX w. kiedy to upadł w miejsce przemysł wókienniczy, a większość zabudowy przemysłowej popadła w ruinę i została zniszczona.

Głuszycza, będąca największą miejscowością w okolicy, jest przykładem bardzo długiej wsi tańcuchowej, z kilkoma odnogami powstałymi głównie w okresie rozwoju w II poł. XIX w. Zabudowa mieszkalna i gospodarcza oraz budynku przemysłowe również pochodzą przede wszystkim z okresu dynamicznego rozwoju w XIX w. Ukształtowany układ ruralistyczny jest dobrze zachowany i widoczny.

Istniejące zagrożenia, postulaty konserwatorskie, źródła i literatura –
załącznik do karty ewidencyjnej nr 1.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

7 sierpnia 2023 r.

A. Modrzejewska

Adamina Modrzejewska

ZAŁĄCZNIK DO KARTY EWIDENCYJNEJ

Nr 1

1. Miejscowość	GŁUSZYCA	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY DAWNYCH WSI GŁUSZYCA I GŁUSZYCA GÓRNA WRAZ Z TERENAMI POPRZEMYSŁOWYMI	6. Zawartość załącznika	ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA POSTULATY KONSERWATORSKIE ŹRÓDŁA I LITERATURA
2. Gmina	GŁUSZYCA				
3. Powiat	WAŁBRZYSKI				
4. Województwo	DOLNOŚLĄSKIE				

ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA:

- zatrzymanie historycznie ukształtowanego układu ruralistycznego wsi
- przebudowa i niezgodne z doktryną konserwatorską prace remontowe historycznej zabytkowej zabudowy mieszkalnej, gospodarczej i przemysłowej

POSTULATY KONSERWATORSKIE:

- rozbudowa wsi z poszanowaniem historycznego ukształtowanego układu ruralistycznego
- zachowanie dominanty jaką są kościoły parafialny pw. Matki Bożej Królowej Polski
- rewitalizacja zachowanej architektury przemysłowej
- budowa nowych obiektów z zastosowaniem materiałów występujących w budownictwie lokalnym oraz z zachowaniem cech charakterystycznych dla architektury Sudetów
- prace remontowe i modernizacyjne przy historycznej zabudowie mieszkalnej, gospodarczej i przemysłowej należy prowadzić z zachowaniem i poszanowaniem oryginalnej substancji zabytkowej
- zachowanie i rewitalizacja historycznych założeń zieleni
- prace przy obiektach zabytkowych należy prowadzić w uzgodnieniu ze służbami konserwatorskimi

ŹRÓDŁA I LITERATURA

Dehio-Handbuch der Kunstdenkmäler in Polen Schlesien, Berlin 2005.

Kníe J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien*, 1845.

Słownik geografii turystycznej Sudetów, T. 10: *Góry Wałbrzyskie, Pogórze Wałbrzyskie, Pogórze Bolkowski*, Wrocław 2005.

Kartografia

Messsichtsblatt Wüstegiersdorf (in Niederschles.) 5364 [alt. 3133], ok. 1934 r.

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)

7 sierpnia 2023 r.

Adamina
Modrzejewska

